

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum habitus intellectuales speculatiui sint virtutes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

nisi in subiecto ap-
nato, scilicet determi-
nato.
¶ Ad quartum iam pa-
ter responso, quod
nuper conuersus, qua-
tum est ex parte uolun-
tatis secundum se
prompte, facilliter eli-
geret bonum in pas-
sionibus: simpliciter
autem ipse nolens, dif-
ficile eligit propter
habitus priores dere-
lictos. Nam enim di-
ctum est, quod d' ineli-
natio hanc uoluntatis
intrinseca assimilatur
habitu inuiso, quem
experimur non au-
ferre a nobis difficul-
tatem bene operan-
di: quamvis quantum
est ex parte ipsius, &
prompte, facilliter, &
delectabiliter deo ope-
rari.

AD TERTIUM dicendum, qd
quedam uirtutes ordinantur ad
bonū passionis moderate, quod
est proprium huius, uel illius ho-
minis: & in talibus non est neces-
sarium, qd sit aliqua uirtus in uolun-
tate, cum ad hoc sufficiat natu-
ra potentie, ut dictū est. * sed hoc
solum necessarium est in illis uir-
tutibus, quæ ordinantur ad aliqd
bonum extrinsecum.

QVAESTIO LVII.

De distinctione uirtutum intellectu-
alium, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum
est de distinctione uirtutu-
um. Et primo, quantum ad
uirtutes intellectuales. Se-
cundo, quantum ad morales. Ter-
tio, quantum ad theologicas.

CIRCA primum queruntur sex.
¶ Primo, Vtrum habitus intelle-
ctuales speculatiui sint uirtutes.
¶ Secundo, Vtrum sint tres, scilicet sa-
pientia, scientia & intellectus.
¶ Tertio, Vtrum habitus intelle-
ctuales, qui est ars, sit uirtus.
¶ Quarto, Vtrum prudentia sit uir-
tus distincta ab arte.
¶ Quinto, Vtrum prudentia sit uir-
tus necessaria homini.
¶ Sexto, Vtrum enbulia, synesis,
& gnome sint uirtutes adiunctæ
prudentiæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum habitus intellectuales speculatiui sint uirtutes.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, qd habitus
intellectuales speculatiui non sint uirtutes.
Virtus enim est habitus operatiuus, ut supra dictum
est: sed habitus speculatiui non sunt operatiui, di-
stinguitur. n. speculatiuum a practico, i. operatiuo. er-
go habitus intellectuales speculatiui nō sūt uirtutes.
¶ 2. Prat. Virtus est eorum p quæ sit homo felix, siue
beatus, eo qd felicitas est uirtutis primum, ut dicitur
in 1. Ethic. sed habitus intellectuales non conside-
rant actus humanos, aut alia bona humana, per quæ
homo beatitudinem adipiscitur, sed magis res natu-
rales & diuinas, ergo huiusmodi habitus uirtutes di-
ci non possunt.
¶ 3. Prat. Scientia est habitus speculatiuus: sed scientia,
& uirtus distinguuntur sicut diuersa genera nō sub-
alternatiua posita, ut patet per Philoso. in 4. Top. *er-
go habitus speculatiui non sunt uirtutes.

SED CONTRA. Soli habitus speculatiui conside-
rant necessaria, quæ impossibile est aliter se habere:
sed Philosoph. ponit in 6. Ethic. * quasdam uirtutes
intellectuales in parte animæ, quæ considerat neces-
saria, quæ non possunt aliter se habere. ergo habitus
intellectuales speculatiui sunt uirtutes.

RESPON. Dicendum, qd cum omnis uirtus dicat
in ordine ad bonum, sicut supra dictum est: * duplici
ratione aliquis habitus dicitur uirtus, ut supra di-
ctum est. * Vno modo, quia facit facultatē bene ope-

randi; alio modo quia cum facultate facit etiam u-
sum bonum: & hoc sicut supra dictum est, pertinet
solum ad illos habitus, qui respiciunt partem appeti-
tiuam, eo qd uis appetitiua anime est quæ facit uti
omnibus potentiis & habitibus. Cum igitur habitus
intellectuales speculatiui non perficiant partem app-
etitiuam, nec aliquo modo ipsam respiciant, sed so-
lam intellectiuam, possunt quidem dici uirtutes, in-
quantum faciunt facultatem bonæ operationis, quæ
est consideratio ueri: hoc enim est bonum opus in-
tellectus, non tamen dicuntur uirtutes secundo mo-
do, quasi facientes bene uti potentia, seu habitu. Ex
hoc enim quod aliquis habet habitum scientiæ specu-
latiue, non inclinatur ad utendum, sed fit potens
speculari uerum in his, quorum habet scientiam, sed
quod utatur scientia habita, hoc est mouente uolun-
tate. Et ideo uirtus, quæ perficit uoluntatem, ut cha-
ritas uel iustitia, facit et bene uti huiusmodi specula-
tiuis habitibus: & secundum hoc et in actibus ho-
rum habituum potest esse meritum, si ex charitate
fiant, sicut Greg. dicit in 6. Moral. * quod contempla-
tiua est maioris meriti, quam actiua.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod duplex est o-
pus, exterius & interius. practicum ergo uel opera-
tiuum, quod diuiditur contra speculatiuum, sumit
ab opere exteriori, ad quod non habet ordinem ha-
bitus speculatiuus; sed tamen habet ordinem ad inte-
rius opus intellectus, quod est speculatiuum uerum, & se-
cundum hoc est habitus operatiuus.

AD SECVDVM Dicendum, quod uirtus est ali-
quorum dupliciter. Vno modo sicut obiectorum,
& sic huiusmodi uirtutes speculatiue nō sunt corū,
per quæ homo fit beatus, nisi forte secundum quod
ly, per, dicit causam efficientem, uel obiectum com-
pletæ beatitudinis, quod est Deus, quod est summū
speculabile. Alio mō dī esse uirtus aliquorum sicut
actuum, & hoc mō uirtutes intellectuales sunt eorū
p q hō fit beatus, tum quia actus harū uirtutum pos-
sunt esse meritorii, sicut dictum est; * tū et quia sunt
quædam inchoatio perfectæ beatitudinis. quæ in cō-
templatione ueri consistit, sicut supra dictum est. †

AD TERTIUM Dicendū, qd scientia diuiditur con-
tra uirtutem secundo modo dictam, quæ pertinet
ad uim appetitiuam.

ARTICVLVS II.

Vtrum sint tantum tres habitus intelle-
ctuales speculatiui, scilicet, sapien-
tia, scientia, & intellectus.

AD SECVDVM sic procedi-
tur. Videtur, qd inconueniē-
ter distinguuntur tres uirtu-
tes intellectuales speculatiue, scilicet sa-
pientia, scientia, & intellectus. Spe-
cies. n. non debet condiuidi geni-
ris; sed sapientia est qdā scientia, ut
dicitur in 6. Ethic. * ergo sapientia
non dēt condiuidi scientiæ in nu-
mero uirtutum intellectualium.

¶ 2. Prat. In distinctione potentia-
rum, habituum, & actuum, q atē
ditur secundum obiecta, attendit
principaliter distinctio, quæ est se-
cundum rationem formalem ob-
iectorum, ut ex supradictis patet †
non ergo diuersi habitus debent
distingui secundum materiale
Prima secundæ S. Thomæ

¶ Super Quest. quin-
quagesima articuli
secundum.

IN articulo secun-
do & specialiter in
responso ad secun-
dum, nota quomodo
sapientia continet in
intellectum & scien-
tia. non enim continet
ut partes integra-
les, cum iam dictum
superius sit, qd habi-
tus non integratur ex
pluribus habitibus,
sed cōtinet quasi par-
tes potentiales: habet
enim se sapientia ad
intellectum & scien-
tiam sic, quod ipsa cō-
tinet quicquid ille &
eminentiori modo. ut-
tatur enim principiis
per se notis deducen-
do conclusiones,
quod est scientiæ:
& ipsa per se nota
P 3 prin-

q. 56. ar. 3.

D. 1185.

c. 58. post me.
& c. 26.

In corp. art.

q. 3. ar. 8.

Ius. q. 68. art.
7. cor. & 2. 2.
q. 4. ar. 8. co.
& q. 47. ar. 5.
co. & princ.
pl. ar. 2. cor.
& 2. cont. ca.
44. n. & uir.
q. 1. ar. 12. co.
& ar. 13. cor.
lib. 6. eth. 6.
7. 10. 5.

q. 53. ar. 2.